

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT

Mekanizmi Kombëtar për Parandalimin e Torturës
trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtëruës

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

Tel/Fax: +355 4 2380 300/323
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. Prot.
Nr. Dok. 202100787/2

Tiranë ___/___/2021

Lënda: *Rekomandohet përmirësimi i menjëherëshëm i kushteve dhe i trajtimit të të dënuarve dhe paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale të IEVP-së në Berat.*

Drejtuar: **Z. Agim ISMAILI**
Drejtor i Përgjithshëm i Burgjeve

TIRANË

Z. Artan LLANGO
Drejtor i Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP)

BERAT

Të nderuar zotërinj,

Mekanizmi Kombëtar për parandalimin e torturës, trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtëruës, në vijim Mekanizmi Kombëtar (MKPT), seksion pranë Avokatit të Popullit, bazuar në nenin 19/1 të ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999, "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar dhe nenin 81 të ligjit nr.81/2020 datë 25.06.2020, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve, kreu një inspektim periodik në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) Berat më datë 24.05.2021, sipas planit të inspektimit të miratuar nga Avokati i Popullit. Në përbërje të grupit inspektues ishin z. Hazbi Selita, znj. Gloria Çarkaxhiu dhe znj. Nertila Qafzezi me detyrë nd/komisionerë pranë MKPT.

Qëllimi i inspektimit ishte vlerësimi i kushteve të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Berat, garantimi i të drejtave dhe trajtimi i të dënuarve dhe të paraburgosurve në bazë të akteve ligjore e nënligjore dhe dokumenteve ndërkombëtare në fuqi, si dhe masat e marra për zbatimin e rekomandimeve të Avokatit Popullit të bëra gjatë inspektimeve të mëparshme.

Gjatë vizitës monitoruese, grupit të inspektimit iu ofrua mundësia që të kishin akses të plotë në kqyrjen dhe administrimin e dokumentacionit të kërkuar, inspektimin dhe evidentimin e kushteve ku mbahen dhe trajtohen të dënuarit dhe të paraburgosurit në këtë institucion, si dhe zhvillimin e intervistave konfidenciale me personat e dënuar dhe të paraburgosur, në përputhje me Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve në fuqi.

Avokati i Popullit, pasi u njoh me konstatimet e grupit inspektues, ka të drejtën e detyrimit kushtetues dhe ligjor t'ju parashtojë gjetjet e këtij inspektimi dhe të bëjë rekomandimet përkatëse.

Shënime të përgjithshme

Inspektimi në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Berat, u zhvillua në kuadër të vizitave periodike monitoruese për vitin 2021, në institucionet penitenciare.

Në përputhje me metodologjinë e zhvillimit të inspektimit në burgje, grupi i inspektimit, u takua me drejtorin e këtij institucioni z. Artan Llango, i cili u vu në dijeni lidhur me qëllimin e inspektimit.

Në vijim, drejtuesi i institucionit informoi për gjendjen dhe kushtet, në të cilën ndodhen ambientet ku mbahen dhe trajtohen të dënuarit dhe të paraburgosurit në këtë institucion, angazhimin e punonjësve të administratës dhe shërbimit të sigurisë për garantimin dhe mbrojtjen e të drejtave ligjore të të dënuarve dhe të paraburgosurve në këto ambiente, mënyrën e funksionimit të sistemit të trajtimit dhe zgjidhjes së ankesave të të burgosurve, si dhe masat e marra për zbatimin e rekomandimeve të Institucionit të Avokatit të Popullit nga inspektimi i mëparshëm.

Me urdhër të Ministrit të Drejtësisë Nr.8927/1, datë 27.09.2018, “Për kategorizimin e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale”, i ndryshuar, Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale IEVP-së Berat, është klasifikuar burg i sigurisë së zakonshme, me një seksion siguri të zakonshme, një seksion paraburgimi, si dhe një seksion të veçantë për të dënuar dhe të paraburgosur me probleme të shëndetit mendor.

Organika e institucionit përbëhet nga 136 punonjës, prej të cilëve 25 punonjës ishin staf civil dhe 111 ishin punonjës me uniformë të sektorit të shërbimit të sigurisë të institucionit. Aktualisht organika e IEVP Berat, përbëhet nga sektori i burimeve njerëzore dhe shërbimeve, sektori ligjor, sektori financiar, sektori i logjistikës, sektori shëndetësor dhe sektori i policisë. Në tërësi organika ishte plotësuar, por vereheshin mungesa në sektorin shëndetësor përbëhet si më poshtë vijon:

Ky sektor, përbëhet nga 1 (një) mjek i përgjithshëm part-time, 5 (pesë) ndihmës mjekë, 1 (një) farmacistë dhe 1 (një) stomatolog part-time.

Institucioni i Ekzekutimeve të Vendimeve Penale Berat, kishte një kapacitet maksimal **112 personash**. Në ditën e **inspektimit**, në mjediset e institucionit ishin **142 persona**, nga të cilët **33 persona të dënuar dhe 109 të paraburgosur**. Në seksionin e kujdesit të veçantë (SKV) mund të trajtoheshin 24 persona të dënuar/paraburgosur me probleme të shëndetit mendor. Në ditën e inspektimit, këtu ndodheshin **30 persona**, çka është me tepër se kapaciteti zyrtar.

Sikurse rezultoi nga raportimi, në këtë institucion **kishte mbipopullim mbi kapacitetin fizik** të përcaktuar me urdhër të Ministrit të Drejtësisë. Referuar statistikave, ky institucion ka patur mbipopullim edhe për periudhën Janar – Shtator 2021. Konkretisht:

- Janar 127 persona
- Shkurt 138 persona
- Mars 139 persona
- Prill 141 persona
- Maj 142 persona

- Qeshor 141 persona
- Korrik 141 persona
- Gusht 146 persona
- Shtator 151 persona

Institucioni i Avokatit Popullit çmon se situata e mbipopullimit ka bërë që të akomodohen në përgjithësi 3 deri 4 persona në dhomë, dhe e konsideron si një problematikë të qënësishme, duke pasur parasysh kapacitetet e lejuara për akomodimin e të dënuarve dhe të paraburgosurve në këtë institucion. Nga vlerësimi i kushteve materiale të institucionit, ato nuk janë sipas parametrave teknike jetësore të përcaktuar në legjislacionin kombëtar dhe atë ndërkombëtar. Vlen të theksojmë se Komiteti për Parandalimin e Torturës (CPT) shprehet se norma minimale e hapësirës për person, në institucione të tilla është 6 m², për dhomat për një person dhe 4 m², kur në to sistemohen më shumë persona. Në këtë normë nuk mbahet parasysh sipërfaqja e tualetit, që mund të ndodhet brenda dhomës. Gjithashtu, sipas standardit të Komitetit për Parandalimin e Torturës, duhet respektuar dhe distanca ndërmjet mureve të dhomave, që duhet të jetë jo më pak se 2 m distancë ndërmjet mureve të dhomës dhe jo më pak se 2.5 m distancë nga dyshemeja me tavanin e dhomës, sikurse përcaktohet dhe në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve.¹

Godina në regjimin e brendshëm dhe infrastruktura e institucionit, ishin të përshtatura për të përballuar kapacitetin maksimal, si dhe dinamikën e lëvizjes së të paraburgosurve, që ndryshon pothuajse çdo ditë.

Sa i takon plotësimin të rekomandimeve të Institucionit të Avokatit të Popullit nga inspektimi i datës 02.07.2019, nga informacioni dhe evidentimi në vend i kushteve ku mbahen dhe trajtohen të paraburgosurit, si dhe intervistat konfidenciale të zhvilluara me grupe e individë në këtë institucion, rezultoi:

- Ishte zbatuar pjesërisht rekomandimi për punësimin me kohë të plotë të farmacistit, përsa i përket mjekut dhe stomatologut ishin part-time.
- Ishte zbatuar rekomandimi për pajisjen e dhomave të këshillimit me orenditë e nevojshme me qëllim krijimin e kushteve normale të funksionimit të tyre.
- Ishte zbatuar rekomandimi për etiketimin e kampionëve të ushqimit sipas vakteve ushqimore të përcaktuar në menunë e afishuar në kuzhinë.

Ndërkohë, që një pjesë e rekomandimeve të mëparëshme të paraqitura nga Avokati i Popullit, nuk kishin gjetur zbatim dhe nuk ishin plotësuar.

Më konkretisht:

- Nuk ishte zbatuar rekomandimi lidhur me pajisjen me orenditë përkatëse të sallës së TV dhe palestrës së IEVP-së.
- Nuk ishte zbatuar rekomandimi për pajisjen e institucionit me autoambulancë si pjesë e domosdoshme për shërbimin cilësor shëndetësor në kohë të shpejtë.

¹Vendimi Nr.437, datë 20.05.2015 “Për miratimin e Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve”, Neni 30 parashikon se: “Në vendosjen e të paraburgosurve apo të të dënuarve mbahen parasysh kushtet dhe mundësitë konkrete të çdo IEVP-je, por në çdo rast duke iu siguruar kubatura jo më pak se 9m³ dhe sipërfaqja e banimit jo më pak se 4m² për çdo person të paraburgosur apo të dënuar, dritare që mundësojnë ajrim të mjaftueshëm dhe ndriçim natyral normal për të lexuar e punuar”.

Grupi i inspektimit në vijim të punës, vizitoi mjediset në regjimin e brendshëm të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Berat, u njoh me regjistrat dhe dokumentacionin e disa praktikave që kanë të bëjnë me të drejtat e të burgosurve, si dhe zhvilloi intervista në mënyrë konfidenciale me të dënuarit/paraburgosurit në dhomat e tyre.

Në përfundim, grupi i inspektimit administroi gjithashtu kopje të dokumentacionit, të disa praktikave sipas sektorëve, konkretisht:

- Organikën e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Berat;
- Librin e Pritjes së të dënuarve ose të paraburgosurve;
- Praktikë pune të Komisionit të Pritjes;
- Planin e aktiviteteve të Sektorit të Kujdesit Social.

Trajtimi

Grupi i inspektimit, vizitoi ambientet në regjimin e brendshëm si dhe dhomat e banimit, ambientet e përbashkëta të institucionit, si dhe zhvilloi intervista me personat e burgosur në lidhje me trajtimin dhe respektimin e të drejtave të këtyre personave, të parashikuar në aktet ligjore e nënligjore në fuqi.

Qëllimi i inspektimit ishte identifikimi i rasteve të ushtrimit të torturës, të dhunës fizike ose psikologjike, apo përdorimit të forcës fizike tej kufijve të parashikuar në aktet normative në fuqi ndaj kësaj kategorie personash, si edhe procedurat e ndjekura në rastin e marrjes së masave disiplinore ndaj tyre.

Nga informacioni dhe në intervistat konfidenciale të zhvilluara me të paraburgosurit dhe të dënuarit rezultoi se, nuk kishte raste torture, të dhunimit fizik ose psikologjik apo përdorimit të tepruar të forcës fizike ndaj këtyre personave, nga personeli i sigurisë së shërbimit të policisë apo punonjësit e stafit civil që shërbejnë në këtë institucion.

Por, gjatë intervistave të dënuarit/paraburgosurit ata ngritën ankesa që kishin të bënin me hapësirën e vogël të dhomave të banimit, duke patur parasysh faktin që, në dhoma ishin të akomoduar 3-4 persona. Hapësirat dhe sipërfaqet e dhomave nuk i përgjigjeshin standardit për normativën që ato duhet të plotësonin për një person, ashtu siç është e sanksionuar në aktet ligjore e nënligjore dhe në aktet ndërkombëtare, për këtë qëllim.

Të intervistuarit paraqitën ankesa për mungesën e kushteve materiale në dhomat e banimit, kryesisht për mungesën e pajisjeve dhe orendive të nevojshme për jetesë. Nga intervistat u evindetuan gjithashtu si shqetësim, mosdhënia e normativave mujore të detergjenteve dhe sapunëve për larje, gjë e cila reflektohej në mungesën e pastërtisë dhe kushteve higjieno-sanitare në dhoma. Ky fakt përbën shqetësim veçanarisht për shkak të gjendjes së emergjencës shëndetësore ku ndodhemi.

Në intervistat me të burgosurit, ata ngritën si shqetësim mungesën e takimeve fizike me familjarët e tyre, pasi për shkak të pandemisë kanë kaluar kohë pa u takuar me prindërit dhe fëmijët e tyre. Ndërsa, komunikimi në telefon/skype me familjet, nuk ishte ndërprerë në asnjë periudhë.

Gjithashtu, të intervistuarit ngritën me shqetësim problematikën, që kishte të bënte me ushqimin, si në drejtim të cilësisë së gatimit, ashtu dhe në drejtim të larmisë së vakteve. Gjithashtu kishte ankesa dhe pretendime lidhur me kohëzgjatjen dhe zvarritjen e proceseve gjyqësore, mungesën e aktiviteteve në ambiente të përbashkëta etj. Në lidhje me këto ankesa, të intervistuarve ju bë me dije nga grupi i inspektimit se, pavarësisht se këto ankesa nuk janë në juridiksionin dhe kompetencën e Institucionit të Avokatit të Popullit, ato do t'ju adresohen nga ana jonë autoriteteve shtetërore përgjegjëse dhe organeve të larta të drejtësisë.

Në vijim të ankesave, të dënuarit dhe të paraburgosurit ngritën si shqetësim mungesën e aktiviteteve me karakter kulturor dhe edukativ, të cilat nuk janë zhvilluar gjatë periudhës së pandemisë. Për shkak të kufizimit, të vetmet aktivitete ishin futbollit, lojra tavoline, domino dhe orari i ajrimit, për arsye të mospërhapjes të sëmundjes infektive COVID-19.

Klasat e edukimit ndodhen në çdo sektor dhe janë të kompletuara me karrige dhe tavolina, por gjatë periudhës së pandemisë ato kanë qëndruar të mbyllura, për të eliminuar grumbullimet në grupe dhe ruajtur distancimin fizik e social midis të burgosurve. Në kërkesat e parashtruara, të dënuarit dhe të paraburgosurit kërkojnë që klasat të qëndrojnë të hapura edhe në periudhën e pasdites, pasi masat anti COVID-19 janë lehtësuar dhe për popullatën në tërësi.

Në lidhje me mungesën e takimeve fizike me familjarët dhe aktiviteteve në grup të të burgosurve, nga informacioni i dhënë nga drejtori i institucionit rezultoi se, që nga fillimi i pandemisë takimet fizike me familjarët janë zëvendësuar me takimet online nëpërmjet platformës Skype, takime që zgjasnin 20 minuta dhe zhvilloheshin 4 herë në muaj. Ndërsa aktivitetet janë mbyllur për të shmangur grumbullimet dhe për të ruajtur distancimin social mes të burgosurve. Ndërkohë, janë zhvilluar këshillime individuale dhe është punuar me programe individuale për trajtimin e të burgosurve.

Një shqetësim tjetër i ngritur nga të Burgosurit ishte dhe problemi i furnizimit me ujë të rrjedhshëm që përdorej për larjen e trupit dhe për pastërtinë higjieno-sanitare të ambienteve. Furnizimi me ujë bëhej nga rrjeti i ujës-jellës të qytetit të Beratit, por koha e furnizimit me ujë ishte reduktuar në 1-2 orë dhe kjo nuk i përgjigjej kërkesave të të burgosurve, për ruajtjen e higjenes larjen e trupit dhe mbajtjen pastër të ambienteve të banimit.

Institucioni i Avokatit të Popullit, e konsideron plotësimin e kushteve të jetesës për personat e dënuar/paraburgosur, si pajisjen e dhomave të banimit me orenditë e nevojshme, dhënien e normativave mujore të detergjenteve dhe furnizimin me ujë të rrjedhshëm, si kushte minimale dhe të domosdoshme në kuadër të të drejtave që duhet të gëzojnë këta persona. Ndërkohë, plotësimi i tyre nga ana e institucionit, nuk kërkon investime apo planifikime të mëdha të fondeve buxhetore. Ndaj, drejtuesit e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Berat dhe Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve, duhet të marrin masa të menjëhershme për ndryshimin e kësaj situate, të nxjerrin përgjegjësitë konkrete, si dhe të marrin masa administrative ndaj punonjësve të stafit, që shkelin të drejtat minimale për jetesë të këtyre personave.

Në intervistat konfidenciale me personat e burgosur, u ngritën disa ankesa që kishin të bënin me nevojën e një prezence më të madhe të juristit dhe të stafit psiko-social të insitucionit në takimet periodike që zhvillojnë në çdo seksion, për dhënien e këshillimeve ligjore dhe sqarimeve të nevojshme në lidhje me të drejtat, që iu jep ligji në rastin e kërkesave për

transferime dhe lejeve shpërblyese, si dhe nevojën e respektimit të këtyre të drejtave nga ana e stafit dhe punonjësit e policisë të institucionit.

Gjithashtu, një shqetësim i ngritur nga të burgosurit ishte mungesa e një njësie tregëtare për sigurimin e produkteve bazë dhe të domosdoshme personale. Ata pohuan se ofrimi i një shërbimi tillë do të jetë një lehtësim për ofrimin në çdo kohë të produkteve bazë të domosdoshme në shërbim të tyre.

Grupi monitorues inspektoi situatën e trajtimit, kushteve materiale dhe ato higjienike të burgosurve në ambientet e observim/veçimit. Ky ambient përbëhej nga 2 dhoma observimi dhe 3 dhoma veçimi. Në ditën e inspektimit në ambientin e observimit u konstatua se, njëra dhomë ishte pajisur me një krevat, dyshek, batanie si dhe çarçaf ndërsa tjetra ishte pajisur vetëm me krevat, ku mungonin dysheku, batania, çarçafet etj. Ndërsa në ambientin e veçimit ndodhej vetëm një person, në pritje të zhvillimit të mbledhjes së komisionit të disiplinës së institucionit, për dhënie të masës disiplinore. Ambienti në tërësi ishte i lyster dhe ishte i pastër nga ana higjieno-sanitare. Në dhomat e veçimit mungonin pajisjet e domosdoshme për të përmbushur nevojat kryesore të jetesës, si tavolina, stola, komodina. Problematike në këto ambiente ishte gjithashtu dhe mungesa e dushit për larjen e trupit të personave, pasi në mungesë të tij, larja e trupit duhet të bëhet në ambientet dusheve të përbashkëta sipas sektorëve.

Dhomat e banimit të të burgosurve, kishin tualete dhe lavamanë brenda në dhoma. Veç tyre, në çdo sektorë kishte ambiente të përbashkëta që shërbenin si tualete dhe dushe për larjen e trupit.

Masat mbrojtëse.

Nga inspektimi dhe verifikimi i dokumentacioneve lidhur me sistemin e kërkesë/ankesave rezultoi se çdo ankesë regjistrohej në regjistrin përkatës dhe protokollohej. Regjistrat mbaheshin nga sekretaria e institucionit.

Të paraburgosurit plotësonin një formular kërkesë/ankese dhe ia dorëzonin punonjësit të sektorit psiko-social. Më tej, punonjësi i këtij sektori i dërgonte kërkesë/ankesat në sekretarinë e institucionit ku ato protokolloheshin dhe pastaj i kalonin drejtorit të institucionit, i cili kthente përgjigje me shkrim apo i takonte vetë të dënuarit.

Përsa i takon objektit të kërkesë/ankesave, nga verifikimi i tyre rezultoi se, në shumicën e tyre konsistonin në kërkesa për leje shpërblyese, takime me familjarët, kërkesë për dinamikën e vuajtjes së dënimit, kërkesë për takim me avokatë, vizitë në spitalin rajonal, transferim, punësim etj.

Sistemi i monitorimit me kamera vëzhgimi ishte funksional. Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Berat kamerat monitoronin të gjitha ambientet në 24 orë, ndërkohë që të dhënat ruheshin në server për një periudhë 2 javore.

Telefonat punonin në çdo kohë dhe të burgosurit e intervistuar, pohuan se flisnin dy herë në javë me të afërmit e tyre, këto gabina ndodheshin në korridoret e regjimit të brendshëm. Nga ana e të burgosurve kishte kërkesa për komunikim më të shpeshtë me familjarët e tyre dhe ngritën si shqetësim kufizimin e numrit të telefonave. Ata kërkonin që t'u jepej mundësia e

komunikimit të shpeshtë, brenda mundësive të institucionit dhe kushteve familjare që kishte secili prej tyre.

Nga inspektimi, dhomat e banimit në përgjithësi ishin të lyera, të pastra dhe të pajisura me orënditë e nevojshme. Por theksojmë se, grupi i inspektimit konstatoi se kishte diferencime midis dhomave të banimit. Nëse disa dhoma ishin plotësuar me orënditë për jetesë, të tjerat dhoma kishin mungesa të paisjeve dhe orëndive bazike si dollapë për vendosjen e sendeve personale, tavolina e karrige. Numri i personave të akomodur në dhoma ishte 3–4 persona dhe nuk plotësonin normën minimale të hapsirës për person.

Dritaret mundësonin ndriçim natyral të bollshëm. Në dhoma sigurohej energji elektrike për ndriçim dhe nevoja të përditshmërisë. Çdo dhomë banimi kishte tualet më vete. Por, mungesa e ujit dhe e detergjendeve për larje, përbënin arsye që në dhomat e banimit të mungonte pastërtia higjieno-sanitare. Ambientet e përbashkëta të dusheve për larjen e trupit ishin funksionale për çdo sektor.

Në ambientin e takimeve ishte krijuar një mjedis i veçantë për të burgosurit që kishin fëmijë të vegjël, lidhur me ushtrimin e të drejtës së prindërimit në distancë. Ata mund të takoheshin në këtë ambient pa barriera apo kufizime fizike, por dhoma kishte nevojë për investime dhe pajisje me orëndi për të qënë e përshtatshme për këtë qëllim.

Në IEVP Berat, të dënuarit dhe të paraburgosurit ngriten si shqetësim mënyrën e kryerjes së kontrollit të ushqimeve nga institucionit. Evidetohet se në IEVP Berat kishte nevojë për instalimin e një skaneri, për të bërë të mundur kontrollin me efikasitet të ushqimeve.

Në IEVP Berat ishin të punësuar 15 të dënuar/paraburgosur, në pozicione pune si sanitarë, ndihmës kuzhiner, shpërndarës ushqimi, bojaxhi, lulanter, lulishtar etj, pasi institucioni kishte një numër të madh të ambienteve që ndodhen në regjimin e brendshëm të këtij institucioni. Sipas intervistave me të burgosurit, punësimi nuk paraqet interesim për sa kohë kushtet e punësimit dhe shpërblimi nuk janë të rregulluar me aktet nënligjore, sikurse parashikohet në nenet 43 dhe 44 të ligjit nr.81/2020 *“Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”*.

Në kushtet, kur Këshilli i Ministrave ka miratuar së fundmi vendimin për *“Për rregullat e posaçme për punësimin e të burgosurve, kushtet e punës, kohëzgjatjen dhe shpërblimin për punën e kryer”*², është e nevojshme informimi menjëherë i të burgosurve me kriteret, kushtet dhe shpërblimin e punës, me qëllim nxitjen dhe stimulimin e punësimit nga radhët e të dënuarve dhe të paraburgosurve.

Kushtet materiale.

Grupi i inspektimit inspektoi plotësimin e kushteve në ambientet e regjimit të brendshëm të institucionit, sipas kërkesave ligjore dhe në respektim të standardeve më të mira për jetesë dhe aktivitete të të burgosurish.

² Në datë 13.10.2021 u miratua vendimi i KM *“Për rregullat e posaçme për punësimin e të burgosurve, kushtet e punës, kohëzgjatjen dhe shpërblimin për punën e kryer”*.

Godina kryesore në regjimin e brendshëm të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale të IEVP-së, Berat, përbëhej nga dy godina tre katëshe, me 40 dhoma në total. Nisur nga infrastruktura e brendshme, në katin e parë ndodhen ambientet e përbashkëta për takime me familjarët, kuzhina, lavanderia. Ndërsa në katin e dytë ndodheshin salla tv, palestra, biblioteka, ambientet e kultit fetar, tualete të përbashkëta të këtyre ambienteve.

Në dhomat e banimit akomodohen 3 deri 4 persona. Kushtet e dhomave, sipërfaqet dhe hapsirat ishin të përshtatura duke respektuar hapësirën jetike për person. Pothuajse të gjitha dhomat kishin tualete brenda, të cilat ishin në kushte të pastra higjieno-sanitare. Dhomat ishin të pajisura me orënditë e nevojshme për mbajtjen e sendeve personale dhe ruajtjen e ushqimit të të dënuarve dhe të paraburgosurve, por sikurse rezultoi në shumicën e rasteve këto orëndi e pajisje ishin siguruar nga familjarët e tyre. Madje, në disa dhoma u konstatuan mungesë të pajisjeve dhe orëndive, duke detyruar të burgosurit të mbanin sendet e tyre personale dhe ushqimet në kushte jo të përshtatshme. Materialet për fjetje si dyshekët, batanijet dhe çarçafët ishin në gjendje të mirë dhe të mirëmbajtura.

Në koridoret e regjimit të brendshëm kishte stola të cilët përdorehin për raste festash apo aktivitete nga të dënuarit/paraburgosurit. Gjithashtu, këto korridore ishin të pajisura me kabina telefonike të cilat mund të përdorehin nga të dënuarit. Në regjimin e brendshëm të çdo godine kishte dhoma këshillimi të cilat ishin funksionale.

Në institucion kishte sistem qëndror ngrohjeje, me kaldajë e cila funksiononte me orare të ndryshme sipas nje udhëzimi të Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve nga janari 2017. Në dy godinat e I.E.V.P Berat kishte 5 (pesë) ndarje ajrimi, 1 (një) fushë futbollli dhe 1 (një) fushë volejbollli. Grupi i inspektimit konstatoi se në mjediset e jashtme, që përdorehin për ajrim, të dënuarit dilnin me orare e cila varionin nga 2 orë deri në 3 orë. Nga intervistat u konstatua se të paraburgosurit dhe të dënuarit lejoheshin të dilnin në ajrim të ndarë dhe në orare të ndryshme dhe se nuk kishin pasur probleme në këtë drejtim.

Gjithashtu kishte ambiente për aktivitete këshilluese, fetare, kulturore, sportive etj. Biblioteka konsistonte në një dhomë me disa rafte të vendosura në mur dhe një tavolinë të madhe plotësuar me karrige. Në bibliotekë kishte më tepër se 100 tituj librash. Ambientet e kultit ishin të ndara sipas përkatësisë fetare në mysliman dhe të krishterë.

Në IEVP Berat, funksiononte normalisht lavanderia, tashmë të 5 lavatriçet dhe tharësja e rrobave ishin në punë, ku të dënuarit dhe të paraburgosurit merrnin shërbim pa vështirësi.

Kuzhina, ishte në katin e parë të hapësirës së ndërmjetme midis dy godinave. Ambienti brenda ishte, në kushte shumë të mira higjieno-sanitare. Pajisjet në të ishin të reja dhe kampionët ushqimorë mbaheshin në frigorifer të mbyllur me dry, por ishte jashtë funksionit aspiratori i kuzhinës. Në kuzhinë punonin katër kuzhinierë dhe një punonjës mirëmbajtje. Menuja e përditshme ishte e afishuar. Nga intervistat e kryera me të paraburgosurit, grupi i inspektimit u informua se pjesa më e madhe e të paraburgosurve dhe të dënuarve e konsumonin ushqimin e institucionit ndërsa një pjesë e merrnin nga familjarët.

Kuzhina funksiononte në kushte shumë të mira dhe ishte e plotësuar me pajisjet e gatimit por kishte dalë jashtë funksionit sistemi i aspirimit. Ato ishin të standardeve industriale duke qenë se ishin vendosur së fundmi. Ambienti ku ndodhej kuzhina ishte i pastër dhe i lyer. Sipas organikës, në këtë institucion punonin 4 (katër) kuzhinierë dhe 1 (një) një punonjës mirëmbajtje, si dhe të burgosurit nga lista e të punësuarve. Në kuzhinë ndodhej regjistri i

normativave ushqimore dhe menyuja ditore ishte e afishuar. Regjistrat e kontrollit të ushqimit dhe të menusë së gatimit ishin të sekretuar dhe të protokolluar. Kampionët e ushqimeve mbaheshin në kushte frigoriferike dhe të etiketuar sipas vakteve përkatëse. Gjithashtu u konstatuan edhe racionet përkatëse për të sëmurët diabetikë në këtë institucion. Kushtet e përgatitjes së ushqimit në ambientet e kuzhinës së institucionit, rezultuan në gjendje të mirë dhe ushqimi konsumohej nga të paraburgosurit.

Regjimi dhe aktivitetet.

Orari i veprimeve, përfshirë këtu zgjimin, rregullimin e pastrimin e dhomave dhe ambientit të përbashkët, punës edukative e profesionale ishte i afishuar. Në ambientet e IEVP-së ishin të afishuara posterat e Avokatit të Popullit, ku specifikoheshin të drejtat e të paraburgosurve dhe të dënuarve gjithashtu edhe numrat e kontaktit. Nga bisedat me të paraburgosurit, grupi i inspektimit mori informacionin se ajrimi ishte një aktivitet që kryej sipas parashikimeve ligjore.

Gjatë inspektimit u vu re se zhvilloheshin shumë pak aktivitete të përbashkëta. Kjo ka ardhur dhe si shkak i parandalimit të masave për mospërhapjen e sëmundjes infektive COVID-19. Shumë prej të intervistuarve, kërkuan të kenë më shumë aktivitete të përbashkëta edukative ose sportive, si dhe më shumë mjete dhe pajisje sportive, me qëllim shtimin e aktiviteteve edukative e social-kulturore dhe sportive për rehabilitimin dhe ri-integrimin e të burgosurve, kërkohet një bashkëpunim më i mirë me organizatat jofitimprurëse, duke respektuar masat e parashikuara në protokollin shëndetësor për parandalimin e COVID-19 në këtë institucion.

Për sa i përket mbështetjes psiko-sociale që merrnin të burgosurit, gjatë inspektimit me stafin e sektorit të kujdesit psiko-social, u konstatua se aktivitetet që ofroheshin ishin të pakta dhe përbëheshin kryesisht nga diskutimet në grup për tema sociale, këshillime në ambientet e ajrimit, ose në dhomën e improvizuar të takimeve me avokatin kur ajo ishte e lirë, si dhe nga aktivitetet sportive.

Në IEVP-në Berat, të dënuarit dhe të paraburgosurit, kryesisht praktikantët të riteve të feve islam dhe krishter kryenin ritet fetare në mënyrë të rregullta.

Dosjet psiko-sociale ishte të plotësuara me përmbledhjet nga takimet e fundit me të dënuarit dhe të paraburgosurit, me programet individuale dhe në grup, me vlerësimet e tre mujoreve dhe gjithë dokumentet e tjera mbështetëse.

Shërbimi Shëndetësor.

Organika e stafit mjekësor në këtë institucion përbëhej nga një mjek (ishte emëruar part-time) katër ndihmës mjekë, stomatolog dhe një farmacist në mungesë.

Mekanizmi Kombëtar konstaton se mungesa e stomatologut e farmacistit si dhe e mjekut me kohë të plotë ka një ndikim të drejtpërdrejtë në cilësinë dhe mbulimin e shërbimit shëndetësor dhe për shmangien e situatave të tilla, duhen marrë masa të menjëhershme për plotësimin e stafit, pasi mund të ketë raste urgjente të cilat personeli shëndetësor nuk mund t'i përballojë dhe pasojat mund të jenë të rënda.

Në të njëjtën kohë, fakti që mjeku punonte me kohë të pjesshme dhe është i pranishëm në këtë institucion vetëm pjesërisht gjatë ditës, përbën cenim të standardeve të kujdesit

shëndetësor. *“Derisa qëndrojnë në burg, personave të dënuar duhet t’u mundësohet qasja deri te mjeku në çdo kohë, pa marrë parasysh faktin e regjimit të burgosjes së tyre” dhe se “shërbimi shëndetësor duhet të organizohet në atë mënyrë, që do të mundësojë që kërkesat për konsultime mjekësore të ofrohen pa zgjatje të pa nevojshme”.*

Nga biseda me të dënuarit/paraburgosurit, u konstatuan se kishte ankesa të shumta për shërbimin stomatologjik, i cili ishte pjesërisht funksional për arsye se në institucion kishte mjek stomatolog me kohë të pjesshme.

Gjatë inspektimit u evimdentuar se institucioni kishte marrë masa për kompletimin e dhomës së stomatologut dhe ishte e pajisur me të gjitha pajisjet e nevojshme, kishte dhomë mjeku, farmacisti dhe infermierie të pajisura me orendi sipas standardeve. Dhoma e vizitave ishte e pajisur me një shtrat vizitash si dhe një tavolinë dhe një karrige. Dhoma shtrimi ishin tre, të pajisura me nga 2 (dy) shtretër, por kishte mungesë pajisje të një aparat oksigjeni. Nga këqyrja e dokumentacionit të stafit mjekësor, e në veçanti ai i mjekut, u konstatua ekzistenca e një regjistri të vizitave të mjekut, regjistrat e informacionit 24 orësh të infermierëve dhe kartelave mjekësore, të cilat ishin mbajtur në rregull. Ndërkohë konstatuam se nga ana e stafit mjekësor ishin marrë masat për pajisjen e sektorit të shëndetësisë me një libër për regjistrimin e rasteve të veçanta dhe të dhunës. Skema e rimbursimit të ilaçeve në parim ishte në funksionon dhe të paraburgosurit/dënuarit ishin të pajisur me librezë shëndetësore. Skema e rimbursimit të ilaçeve funksiononte mirë për të dënuarit, sipas kontratës trepalëshe me FSDKSH dhe depon farmaceutike, sigurimi me ilaçe në institucion. Ndërkohë, që më i vështirë bëhej zbatimi i kësaj skeme për të paraburgosurit, të cilët për shkak të vonesave në plotësimin e dokumentacionit të dosjeve personale e kishin më të vështirë sigurimin e ilaçeve me anë të skemës së rimbursimit të ilaçeve. Gjithashtu, nga të intervistuarit u ngritën ankesa në lidhje me mungesën e medikamenteve në institucion, të cilat shpesh mbuloheshin me kontributet e sjelljes nga familja.

Grupi i inspektimit evidentoi dhe zbatimin e masave të protokollit anti COVID-19. Institucioni kishte një rregullore të brendshme për respektimin e këtyre masave nga punonjësit dhe të paraburgosurit në ambientet e regjimit të brendshëm, por dhe jashtë institucionit. Në hyrje të institucionit bëhej matja e temperaturës nga punonjësi i informacionit për stafin dhe vizitorët, si dhe kontrollohej pajisja e tyre me maskë mbrojtëse. Kjo procedurë evidentohet në një regjistër të veçantë. **Avokati i Popullit kërkon** promovimin e këtij procesi nëpërmjet materialeve informuese për zbatimin e protokollit shëndetësor për parandalimin e kësaj sëmundje dhe ruajtjen e distancës fizike mes njëritjetrit.

Në vende të aksesueshme në regjimin e jashtëm dhe të brendshëm, ishin vendosur dizifektantë për pastrimin e duarve, si dhe mbaheshin maska mbrojtëse nga punonjësit e administratës dhe të sigurisë. Në hyrje të institucionit ishte ndërtuar tunel dizifektues me solucionin. Gjatë shoqërimit të të paraburgosurve për në gjykata, ata pajiseshin me maska mbrojtëse nga institucioni.

Ambientet e brendshme dhe të jashtme të institucionit, disifektoheshin çdo muaj sipas grafikut të hartuar nga DPB. Aktualisht nuk kishte asnjë anëtar stafi apo të paraburgosur të infektuar me COVID-19.

Për sa më sipër dhe në mbështetje të pikës 3, të nenit, 63 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, ku thuhet se: “Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike”; të nenit 21, germa “b” të ligjit nr. 8454 dt. 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar, ku thuhet se: “Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive; si dhe në bazë të nenit 81, pika 2/b të ligjit Nr. 81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”, ku parashikohet midis të tjerash se: “Mekanizmit Kombëtar për Parandalimin e Torturës ka këto kompetenca:
b) paraqet rekomandime për organet përkatëse, me qëllim që të përmirësohen trajtimi dhe kushtet e individëve që u është hequr liria dhe të parandalohet tortura, trajtimi ose dënimi i egër, çnjerëzor ose poshtëruës.”.

REKOMANDOJMË:

1. Marrjen e masave të menjëherëshme për të garantuar akomodimin e të dënuarve dhe të të paraburgosurve në mjedise të përshtatshme banimi, duke respektuar normat në minimum të hapësirës për person, në institucione të tilla, që janë 6m² për dhomat për një person dhe 4m² për person, kur në to sistemohen më shumë banorë.
2. Marrjen e masave të menjëherëshme për plotësimin e organikës të stafit mjekësor të institucionit me mjek të përgjithshëm, stomatolog, të punësuar me kohë të plotë.
3. Marrjen e masave të menjëherëshme për furnizimin me ujë të pijshëm 24 orë në ditë në ambientet e Institucionit të IEVP-së Berat, dhe deri në realizimin e plotë të investimit të rritet numri i orareve të furnizimit me ujë në 10 orë në ditë nga 4 orë që janë aktualisht.
4. Marrjen e masave të menjëherëshme për plotësimin me orënditë e nevojshme për jetesë në dhomat e banimit të të dënuarve/paraburgosurve si tavolina, karrige dhe dollapë për mbajtjen e sendeve personale.
5. Marrjen e masave të menjëherëshme për përmirësimin e cilësië së ushqimit dhe larminë e tij sipas produkteve të stinës, si dhe ushtrimin e kontrolleve të vazhdueshme nga drejtuesit e institucionit, për këtë problematikë.
6. Marrjen e masave të menjëherëshme për sigurimin e plotë dhe furnizimin me medikamente, për rastet e të sëmurëve akutë dhe rastet e emergjencave.
7. Marrjen e masave të menjëherëshme për pajisjen e të dënuarve dhe të paraburgosurve me detergjente dhe materiale të tjera për pastrimin dhe mbajtjen e higjienës personale dhe të ambientit në dhomat e banimit, sipas normativave mujore
8. Marrjen e masave të menjëherëshme për rritjen e pranisë të punonjësve të sektorit juridik dhe sektorit psiko-social në kontakte të përditëshme me personat që vuajnë dënimin në këtë institucion, për dhënien e këshillimeve ligjore dhe sqarimet për zgjidhjen e kërkesave dhe ankesave që ata mund të paraqesin.

9. Marrjen e masave të menjëhershme për rritjen e larmisë të aktiviteteve kulturore, sportive dhe sociale nga sektori psiko-social, me pjesmarrjen e gjërë të personave të burgosur, që të ndikojnë në formimin dhe riintegrimin e këtyre personave.
10. Marrjen e masave të menjëherëshme për pajisjen, përshtatjen dhe krijimin e kushteve të jetesës sipas standardeve të Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve të dhomës së observim/veçimit.
11. Marrjen e masave të menjëhershme për pajisjen e institucionit me autoambulancë, për transportin e të sëmurëve në rastet e emergjencave shëndetësore.
12. Marrjen e masave të nevojshme për të vendosur në ambientet e kuzhinës, pajisjen për aspirimin dhe ventilimin e ajrit.
13. Marrjen e masave të nevojshme për hapjen e njësisë tregëtare për ofrimin e produkteve bazë të domosdoshme për të dënuarit dhe të paraburgosurit në IEVP Berat.
14. Marrjen e masave të nevojshme për instalimin e një skaneri në ambjentet e IEVP Berat për të bërë të mundur kontrollin me efikasitet të ushqimeve për të dënuarit dhe të paraburgosurit.
15. Marrjen e masave të nevojshme për mobilimin me orenditë e nevojshme dhe pajisjen me materiale informuese për të mundur realizimin e takimeve mes të dënuarve dhe fëmijëve të mitur të tyre në kuadrin e garantimit të prindërimit në distancë.
16. Marrjen e masave të nevojshme për shtimin e numërit të burgosurve për vaksinimin e tyre si dhe promovimin e këtij procesi nëpërmjet materialeve informuese për zbatimin e protokollit shëndetësor për parandalimin e kësaj sëmundje dhe ruajtjen e distancës fizike mes njëri-tjetrit.

Për qëndrimin dhe masat që do të merrni në zbatim të këtij rekomandimi, të vihemi në dijeni brenda afatit 30 ditor sipas nenit 22 të Ligjit Nr. 8454 dt. 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj.

KOMISIONER

ERMONELA XHAFA